

DIRECCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: Cadena de Cort, núm. 11.—PALMA.

SUMARI.—¿Per qué? per Moss. Segismón.—Sants y festes.—Notícies històriques.—*María Magdalena*, per A. A.—*Lo floch de satí*, (acabament), per Joachim Domenech.—*Les caperutxes en les processons de Setmana Santa*, per Juan Bta. Ensenyat.—*Marevelles del Mon* dictades per Ramon Lull, (extractat per A. Trias.—*Malahit joch*, per B. Ferrá.—Cronicó.—Anuncis.

¿PER QUÉ? (*)

MERS lo desert, per camí desolat y de mala petja, a deshora hi passava una llarga acompanyada magestuosa y trista de nobles prohoms, de guerrers esforçats; no 's sentia el brogit de les armes, no llembrejava al sol el brodat esplèndit de les riques vestes, no 's parlaven ni s' escometien, que feya acalar sos fronts el pes de la dissort: parexia la noblesa d' un gran reyne que dugués a soterrar el cos de son Senyor. Era Davit ab sos millors vasalls, sos faels capitans. Devant, devant hi anava el bon Rey, abatut, esgrogaída la cara, girat vers lo cel son esguart dolç y trist, peu descals, cubert son front en senyal de penitencia, vessant sos ulls llágrimes amargues, qu' era greu sa dolor, feria son cor l' espina cruel de l' ingràtitut y la trayció! També peu descals, congrossos y muts, l' acompanyaven sos faels y també ploraven aquells valents, que roegava tots los cors la pena de son Senyor, ploraven de pena y d' enuig..... qu' eran guerrers tan braus com la lleona a qui han robat sos cadells.

Al entre tant dins la Ciutat santa el mal fill, Absalón, s' axecava y 's feya fort quantre

(*) Empesa per l' impressió hem dexat correr sens meçura la ploma, y atenant a l' importancia d' aquesta materia y cregent que ja es arribada l' hora de parlar fort y ben clar. no hem cregut oportú dexarla a mitjanes astes, prou poch es lo que 'n deym: vet aquí perque es surtit aquest treball massa llarch, tant que no es posible posarlo tot en aquest número: l' acabarem en lo qui ve, en lloch d' explicar l' evangeli que correspon, prou conegut de tothom, puix es la passió del Salvador: que mos ho perdonen els suscriptors.

el Pare qui tant l' estimava, que tant be l' havia nodrit y aconsellat, el vasall rebel·le s' asseya en el trono de son Rey, qui no volia combatre quantre son fill mateix, no poria consentir a castigar el crim del qui prenía consell per robarli el reyne..... y també la vida. Per axò fugia de Jerusalem cap al desert. Tant bon punt havia passat el torrent de Cedrón li surtí al encuanter un homo despellissat, envilit, cego de rabia, alienat, una fúria, qui lluny de compatirse de la pena y humillació de son Rey, comença a insultar y malehir a Davit, y mentres l' apedregava deya: "Passa, fet enfora, homo cruel, qui t' assagueres en el trono de Saul, mon parent; per tes iniquitats, perque mullares de sanch les teves mans impures, per axò te castiga el Senyor, y comporta que 't vulla destruyr el qui t' es fill." Admirats devant tal atreviment, ab sos mantells li amporen les pedres sos sirvents y resolt exclama Abisaf: "Per qué he de comportar qu' axís ofenga a mon desdixat Senyor aquest insolent? li arrancaré la llengua, el feriré de mort y axís pagarà ben car el seu desenfreyment." Emperò ab imperi extén Davit sa ma y "No ho fasses, diu, dexa que 'm maleyesca tan com vulla, tal vegada per aquest nou torment, de mí es compatirá lo Altíssim y alçará sa ma omnipotent que me castiga. Dexa que me tir pedres... ¿qui sap, qui es capás de dir per qué ho fa axís el fill de Gera?"

Ja may fonch Davit tan gran, ja may tan noble; en los moments de ditxa y de gloria, ab tot son poder y saviesa, no fou tan admirable com llevors, ple de mansuetut y humildat, perdonant y beneint ab llarguesa y generosidad.

De Cristo n' era bell símbol el sant Profeta, y la semblança ab ell, en lo passatge aquí posat, la trobam en l' evangeli d' avuy. Ja caminava 'l Salvador cap al ponent de sa vida de

traballs y penes; tres anys havia trescat la Judea, fent be a tothom, predicant el Reyne de Deu; havia curat sos malalts, tornat a la vida sos morts, ubert els ulls a cegos de naixement, los havia estimat ab amor de mare, agombolat els pobres y desconçolats, ab maravella admirable associat estols sens nombre, escampat per tot arreu beneficis, mercés y favors; ab veritat poria dir: «Poble meu, que més poria fer per tu, que no haja fet?» y per retorn son poble li aparellava una creu! Conta S. Joan que dins el temple les deya paraules sublimes per mostrarlos sa generació eterna, y els qui altres vegades ja havían provat de bades de confondre-lo s'axecaren cridant: «Ets un samarità, estás posehit del dimoni» ¿Quí de voltros, responia ab mansuetut més gran que la de Davit, me porá retreure just un pecat? si vos dich la veritat *per qué m' ofeneu*, per qué no 'm creys? y enfurits llevors agafaren pedres per ferli assaborir la mort afrontosa dels flectomadors; però no era arribada encara la seua hora; per axò surtí el Bon Jesús del Temple y los descomparagué. Axís el tractá aquell poble qui 'l seguía al desert, qui 'l duya ab rams y paumes a Jerusalem: quantre ell ja s'alçava el partit dels fariseus, dels mestres de la lley, dels sacerdots; no 'l volien per son rey, y, perque fos més exacte la semblança, un dexeble prou estimat ja estava pronte a trayrlo. Aquell poble qui tan l' aymava, *per qué axís el tractava? per qué l' insultava y 'l volia apedregar? per qué ja l' avorria fins a demanar per ell la mort?*

Amargcr ben fonda havían dexada en mon cor les noves dels derrers avalots esdevenguts a nostra Patria (que per son mal fat par que hajan resolt estimbar dins l' avench de l' impiedat), ab motiu del drama per tots cayres dolent y repugnant *Electra*, vent la guerra que 's fa a la Relligió, com el masonisme y una prensa asquerosa, inimiga de la societat y de l' ordre, qui par que no puga fer atractíus sos escrits en no esser ab el pich de la calumnia, o fent befa dels ministres del Senyor, (de que per desgracia ne tenim qualque mostra entre nosaltres) han ensenyat a nostre poble a avorrir els relligiosos, a despreciar el sacerdot; com han lograt que s' atrevís a axecar son braç quantre els unguits dels Senyor, a apedregar les seves cases, a demanar son extermini. Axí, conçirós ab aquests pensaments, passava ab un sacerdot prou digne per un carrer y una paraula d' un infantó me ferí tant endins que me redoblá la pena. Era de pochys anys y de munt la cera jugava ab un company també com ell prou nia.—«Veus,—digué a l' altre quant passavem per devant ells—veus, *aquets son els qui nos roban.*» El cor me pegá una

sobatuda, no hi poria donar passada; que tal paraula no surtía d' ell, cualcú s' havia cuidat d' ensenyarli a rebutjar el ministre de Deu, dins son cor sense fel ja hi havien fet naxer l' avorrimient, el despreci quantre el sacerdot; axò me mostrá ben a les clares tot l' odi, la guerra a mort que mos fá un poble qui nodreix sos fills tendres ab la calumnia quantre nosaltres; el concepte ab que nos tenen.

Llevors recordava lo qu' escarrufa dirho no més; la befa que sempre seguit fan de nosaltres per plasses y carrers, les paraules insultants, la lulea y escarnot que 'n fa gent de tota casta; homes sens conciencia creuen tenir dret per senyarnos ab so dit, joves corromputs, sols per mortificarnos, entonen cançons asqueroses; lo més repugnant y tot de la societat, els sers més envilits, qu' abans no s' atrevían a surtir a llum, cercaven la fosca, perque *malus odit lucem*, al bell punt de mitx dia, per llochs de molta passada ja s' atrevixen a escupir quantre nosaltres son verí, son baf impur; y, lo qu' espanta, ni fins y tot revestits ab los ornaments sagrats, duguent ab ses mans el mateix cos sacramentat del Senyor de cels y terra, s' allibera avuy el sacerdot de la befa y l' escarni!

Llevors alçant els ulls a Deu me deya: «¿Per qué axí mos tracta el mon? per qué tal avorrimient? quin mal li hem fet? homerexem al manco?

Moss. SEGISMÓN.

(Acabará).

SANTS Y FESTES

DE LA PRESENT SETMANA

- Día 25.—Dilluns — ✠ *La Anunciació de Ntra Senyora y Encarnació del Fill de Deu.*
 Día 26.—Dimars.—S. Teodoro bisbe y mr.
 Día 27.—Dimecres.—S. Joan ermitá
 Día 28.—Dijous.—S. Xisto papa.
 Día 29.—Divenres.—*Los Dolors de Ntra Senyora.*
 Día 30.—Dissapte.—S. Joan Climaco abat y conf.
 Día 31.—*Diiumenge ✠ de Rams* S. Amós prof. y mr.

NOTICIES HISTÓRIQUES

Any 1581.—Día 26 de Mars en el col·legi de Jesús de Roma posá Deu nostro Senyor fi á la vida del venerable P. Geroni Nadal, natural de Mallorca, á qui Sant Ignaci de Loyola confiá els principals carregs de son institut, qu' acabava de fundar, fins á nomenarlo el seu administrador general, fundántse en temps seu y per les seues indicacions, moltes cases de *beneficencia* y les principals de la seua relligió en Europa, logrant per axó y per les seues virtuts y extraordinaris conexements en les ciencias, l' aprechi de sant Pío V., de sant Carlos Borromeu, d' alguns monarques y de molts de prelats catòlichs.

María Magdalena (*)

Es ja prou sabut de tothom que cap dels quatre Evangelistas se proposá escriure una biografia completa de Jesucrist, y molt menos una historia detallada dels seus viatjes, predicacions y martiri. Els Evangelis venen á ser un aplech de recorts íntims y personals de sos inspirats autors, sobretot respecte dels fets més notables de la vida pública del Salvador, de que 'n foren moltes vegades testimonis de vista. Veis aquí per qué resultan tan breus y sucosos. Casi no s'hi troba més que lo essencial y de més relléu, lo bastant per formarnos un concepte exacte de la misió divina del Mesías y del altíssim y sublim objecte de la seua venguda an aquest mon: la redempció de l'humanitat. Sens dupte varen intervenir, en les escenes de la vida pública de Jesús, molts més personatjes d'els qui apareixen en les pàgines de los Sagrats Llibres; més, sos autors apar que se ficassen d'una manera molt especial, en aquells qui porían descobrirnos punts de vista generals d'es caracte moral del Salvador; y nos fessin millor comprendre el fi suprém de l'Encarnació, Passió y Mòrt del Fill de Deu.

Suposat axò; prenint aquest punt de partida, gens cal extranyar que los historiadors sagrats nos parlin, amb verdadera riquesa de detalls, de la gran figura de la Magdalena y de les seues relacions íntimes y amistat santíssima ab Jesús. María de *Magdalo*, germana de Llatze y de Marta, fou primé una gran pecadora, fins an es punt de que sèt dimonis arribaren á fê estatje en la seua ànima; ensenyorintse de bon de veres d'aquella malenada criatura. Bé la suposém *folla fembre ó mala fembre (**)*, bé no-més una senyora rica, de gentil hermosura y pervertides costums (y axò darrer pareix lo més probable); del texte evangèlich se despren que fou dòna de gusts exquisits, lujo refinadíssim y afavorida amb un d'aquests còrs que, tant en lo bó com en lo dolent, estiman ab vertader apasionament y frenesí; y creixen, s'agegantant y arriban en tot fins al extrém, perque l'amor es força irresistible que los empeny, y constitueix per ells, la primera y més eesigént de totes les seues necesidats.

Amb axò, cualsevol qui conega una mica el mon, bé pot, per sí mateix, reconstruï el vertader retrato, la fesomia moral de la Magdalena, axí abans com després de la seua maravellosa conversió; y casi assegurá també que, entre aquells sèt dimonis que per llarch temps tiranisaren y malmenaren la seua ànima, ben pòch hi tendria que fer el dimoni del *egoisme*.

Si María Magdalena tropeçà y s'esgarriá, peccant després amb desenfrehiment y fora-mida, se va perdré sens dupte per estimà masse; per indolència ó error, en tot cas, del seu enteniment, que may va sebré trobâ un altre còr á l'altura del seu. ¡Ay! ¡Y qué de vegades s'hagué de veure enganada, y qué de sovint traida! Li mentían amor; y ella, duyta sempre del amor cego, creya á uys cluchs, en l'amor fingit; perque, qui molt estima

ben aviat creu en la paraula d'aquells á qui estima. La seua vida, textit llavónses de lleugereses y capritxos, locures y carnalidats, més qu'un pler may interromput, fou un corch que seguit-seguit l'enutjava y consumia; un cércol de ferro que estrenyía y croxía cada día més lo seu còr. Els desenganys á balquena que cullía á tot' hora dins el verger de les seues il-lusions y somnis color de ròsa, emboyra van y enfosquían deshiara el cèl de la seua felicitat; eran espines de cér que s'aficavan sempre més endins, destroçant y esbeltint lo seu pit, fins á fondrerlo en rajolins de sanch. Si per la misericordia entranyable de Deu, no troba un día al Salvador; y, esperonetjada de la gracia no cau arrependida á nels seus pèus, tota desfeta en llágrimes de fonda pena y contrició, ¡qui sab si hauría duyt l'avorriment del mon y l'horror de sí mateixa fins á la desesperació y la locura del *suicidi*. Un día trist seria vengut, y per demunt les blavenques aygos del mar de *Tiberiades*, s'hagnés vist surâ tot fret, amoratat, descompòst y cabeyss alloure el cadáver d'aquell sér desventurat; tirada la seua pobre animeta, hermosa en mitx de les seues dissipacions y desvaris, dins l'avench esgarriós de tenebres y esglays que quinze centuries més envant havia de definir, d'una manera inimitable, la ploma d'òr de la seráfica doctora espanyòla Teresa de Jesús, amb aquesta frase, valenta y sublim com seua: *L'infern es un llòch ahont no s'estima*.

Més; entrava en los designis de la Providencia que no arribassin tan enllá les còses. María Magdalena y el Bon Jesús se trobaren un día; y Jesús desplegó, devant aquella ànima tan assedegada d'amor, els espays sense fites del amor espiritual á les còses eternes; y, alçant lo seu dit omnipotent, y signant vers la pátria dels beneventurats an aquell còr tot encés d'amor, sempre delirant y desficiós per un amor que l'assaciá, li digué: «Veus: allá dalt no-més es ahont s'estima bé y per á sempre.» El pit de la pecadora, que pareixia já mòrt, engrunat baix la feixuga llòsa de tanta iniquitat y vilesa; mig aafegat, al ménos, dins aquella boyra enmatzinada y asfixiant dels plers de la carn, se despèrta de sopte y reviu amb estramordiments de goig y benestar, fins llavors may sentits; y, transfigurada y rejuvenida la seua ànima, se llança, ab alé de gegant, p'els nous camins que ven ubèrts devant sos pèus. Já havia pogut trobâ lo que debades anava cercant, feya temps, entre 'ls hòmes, qui may per may havia sabut omplí la buydor immensa que sentia la seua ànima; y dirigí cap á Deu aquells ardors intensíssims que, ab criminal locura, tenia posats abans en los amors mesquins y vaivers de la terra.

Bé porem di que per ella s'obríen já de pint en ample les portes del cèl. Les seues llágrimes y penitencies, lo seu desconhòrt y tristeses, fins la pena fondíssima que abeurá la seua ànima, en la Passió y Mòrt del Bon Jesús, tot, tot ho endolcia l'amor intensa y sobrenatural que sentia cremâ dins son pit. María Magdalena havia saltat d'un còp, de la fonda y fangosa vall del vici al cim més alt de la santedat. No volgué perdré temps, fent volteres per l'ample vía de la virtut ordinaria; desplegó totduna ab força les seues ales y prengué sa volada, tot dret, fins atenyer l'altura; perque els còrs grans en res solen quedâ enrera, ni s'aturan may á mitjant camí: ó son criminals ó son sants. Y si l'ànima es naturalment cristiana, segons la frase de Tertuliá, les ànimes des demble de sa de la Magdalena son naturalment santes. *La*

(*) Publicám avuy aquest petit trabay, per honrà la benedicta memòria de la gran penitent y deixeble fàel y estimadíssima de Christo, Santa María Magdalena; cual extraordinaria conversió nos descriu, amb bellíssima y enternidora frase, Sant Lluch, en lo Evangèli del dijous de aquesta setmana de Passió. (N. del A.)

(**) Axí apar que vulga nomenâ R. Lull á certa casta de dònes cual vida pot suposá el lector.

corrupció de lo millor es lo pitjor; vet-aquí per qué aquestes ànimes privilegiades, mogudes sempre d'una immensa força impulsiva, no poren sostenir-se revolotetjant su-ran de tèrra, perque la calitja y polcím del mon les aufega; ó s'enlayran fins á perdre-se de vista, ó s'enfonçan dins la negror del abisme: ó son àngels ó son dimònis; ó son ornament, llum y gloria de la humanitat, ó son lo seu assòt, afronta y escarni. Els grans còrs poren molt més que les grans inteligències. Ahont se vulla hi vejeu apareixe un gran còr, veureu també còm ben prest tot se conmové, bull y desborda al sen entorn; perque l'amor es contatjós y fundament revolucionari. Els altres lo segueixen com l'aucell es atrèt y engolit per la boca de la serp. Un còr que s'en va tot dret an es bé, vulgas no vulgas, s'en puja en sa volada á molts altres còrs; un gran còr pervertit, es un corch que corromp y envileix á tot un poble. Cap d'aquestes conquestes, ni les del bé ni les del mal, les ha ateses may l'egoisme, sempre axut y mesquí. L'egoisme, còm es gèl, escampa per tot arreu la fredor y la mòrt. Les ànimes de temperament egoista, podrán arribâ un día á ser bones, perque la gracia santificadora á ningú es néga; però los vé sempre més costa amunt que á ses altres el purificarse; y per aixó casi may acaban per essê santes, en tota l'extensió de la paraula. Lo més regular es que no arribin á ser males del tot; perque ni per pecâ volen descompassarse; ni per tot, perque l'essê bons també costa sacrificis. No, no fou may axí aquell gran còr, qui, en los anys florits de la seua juvenesa, va donâ les notes més extremoses y contraposades de l'escala del sentiment; y que lo Sagrat Evangèli mos ha fet coneixê, amb lo nòm immortal y gloriós de María Magdalena.

A. A.

LO FLOCH DE SATÍ

(Acabament)

III

Al toch del Ave-María,
quand s'envé l'horabaixench,
dos joves ran la finestra
no parlan com altre temps.

Están mostiys, els ulls baixos,
concirosos, sens dir res
de l'amor qu'un jorn nodria
de gaubansa el seu coret.

Ja no 'n parlen, ja no 'n parlen,
sols romanen trists y frets;
un vespre digué en Joan:
—«¿Per qué estás trista, qué tens?»

—«¿Qu' es lo que te fá desviure
y bategar lo coret?
»Diguem-ho, la dolça aymía,
»que la causa no la sé!

Més ella, la Margalida,
sens mirarlo ni dir res,
l'ullada fixa tenia
sempre, sempre 'n el bosquet.

Així passaven los dies,
així passaven corrents;

na Margalida tot trista,
en Joan aymantla més.

Una vesprada feresta
d'una diada d'hivern,
en que la neu blanquejava
turons y valls y collets;

en que lo vent udolava
com un llarg y trist gemech,
conversant baix la finestra
n'estavan los jovenets.

«Concirosa estás y trista,
»tot trencat lo color tens,
»y m'ha semblat á vegades
»de ton cor sortir gemechs.

«¿No m'estimes, no m'estimes?
»¿Per qué ploras, ay! mon bé?
»¿No ets felís y ditxosa,
»com ho eras altre temps?»

«Digam-ho, que jo ho vull sebre,
»que per tú visch solament;
»si tu ho vols de tot lo mon
»d'un cap á l'altre aniré.

—«Ay! si sabesses lo somni
»qu'aquesta vesprada he fet!
—«¿Y qu'has somiat, vida mía,
»quin es lo somni, digués?»

—«He somiat que pujava
»vorera amunt p'el torrent
»y quand al cim m'he trobada
»hi he sentit una veu...

»una veu qu'així parlava:
—«Puja, puja, y tot es teu.—
»Hi he pujat, y... una clau
»fermada he vist'á un fioquet.

«Si pogués trobar la clau,
»si lo floch tenir pogués,
»quin goitx qu'es meu ne sería;
»ay! lo somni qu'es de bell!

—«Margalida, quand t'ascolt
»lo que m'enutja no sé;
»al veure't massa desviure,
»qu'el cor se trenca 'm pareix.

—«Ay! si 'm duyas la claueta,
»ay! si 'm duyas lo fioquet,
»que molt que jo t'aymaria,
»que t'aymaria, mon bé!

—«¿Y ahont el floch y la clau
»qu'has somiat, trobaré?
—«Allá dalt, dins la garriga,
»si t'en pujas p'el torrent.

—«¿Allá dalt á dins la còva,
»que l'anomenan de *Infern*,
»d'hont diuen qu'á mitja nit
»en surten uns blanchs llumets!

«Deixa, deixa, Margalida...
—«Joan, m'estimes y pòr tens!
—«No teng pòr, però als qui hi pujan
»els han trobat... morts y frets.

«Demaném tot lo que vullas,
»que per tú ma sang daré,
»però... pujar allá dalt,
»á la còva de l'*Infern*!

—»M' estimes tant y la pòr
 »còm aglaça lo cor teu!
 »tú que tant en bravetjaves,
 »tú que n' eras tant valent!

—»Si vols qu' allá dalt hi puja,
 »á la còva pujaré;
 »Margalida, Deu me quart,
 »Margalida, adeu, adeu!...»

IV

Na Margalida aquell vespre
 per més que fé no 's dormí;
 mitj despèrta somiava,
 »remolcantse dins lo llit.

Y quin somni més terrible,
 »quin somni qu' en va tenir!
 Li semblava veure sang,
 y qu' el vent, la porta obrint,

veus d' angunia hi feya entrar,
 de dolor gemechs y crits;
 plena de pòr amagava
 lo seu cap baix del coxí.

Quand lo rellotje va dar
 les hores de mitja nit,
 una sombra ensangrentada
 de còp les portes obrí;

Llansol blanch covria l' ombra,
 y acostantse prop del llit,
 el coll fermá de la jove
 ab un floch de blau satí.

Na Margalida, esglayada,
 en va gitar un gran crit;
 en aquella ombra fantástica
 á n' en Joan descubrí,

qu' ab ullada freda y morta,
 en el front duguent escrit
 el nom ferest de vengança,
 la mirava fit á fit.

* * *

Quand los veinats en la cambra
 entraren p' el dematí,
 trovaren la jove morta
 y ben estesa en el llit;

tenia els ulls esglayats,
 enravenats mans y dits,
 llengua afora y coll fermat
 per un floch de blau satí.

Y un pastoret confessá,
 qu' el vespre abáns baix d' un pí,
 un jove, lluytant, moría,
 brollant sang, dels llops ferit.

V

De llavores tots los anys,
 á lo més alt de la cima,
 una dona, escabeyada,
 ab blanch vestit se destría;
 donant voltes y més voltes,
 morta le fret y ferida,
 cerca una tomba amagada,
 per altres morts perseguida,

trescant per tot y cridant
 «Joan! Joan!» ab veu trista.

Compatiula; es la pobre ánima
 de la jove arrepenida.

Ay! d' aquella, malestruga,
 que l' empeny desitg sens mida
 y 'l beneyt amor de l' ánima
 ab l' amor del còs camvia.

Pensau, pensau, jovenetes,
 qu' el còr, que massa desitja,
 no pot trobar en la terra
 ni conhort, ni amor, ni ditxa!

JOACHIM DOMENECH

Janer-1901

Les caperutxes

en les processons de Setmana Santa

Qué significan les caperutxes? qué representan aquests vestits en actes tan solemnes y piadosos com son les processons de Setmana Santa? quin es son origen? si no tenen rahó d' esser, per qué les tol-leren y no les suprimexen?

Aquests vestits de penitencia recordan l' origen dels antiguíssims *Sachs de Cilicia*, ab que 's vestían els hebreus y també els primitius cristians en hores de sentiment y mortificació.

S' anomenava *cilici* en temps primer una roba gruxada y molt comuna, per l' estil del *xamelot* (1), més ordinari encara, feta ab pel de camell o de cabra, d' un color fosch o negre, que per haverla començada a texir a *Cilicia*, ciutat d' Asia menor, prengué 'l nom de *cilici*.

D' aquesta roba comuna y forta se 'n serviren els antichs per fer sachs, vestits per els esclaus, mariners y soldats. Els hebreus ne feyan unes túniques, estretes, coma sachs, ubertes a cada costat, que se fermavan a la cinta ab una corda y les se posavan en temps de dol y els dies de penitencia o quant les sobrevenia una gran calamitat, per mostrar publicament son dolor y al mateix temps per mortificar ses carns ab lo contacte d' una roba tan aspre. D' aquesta costum ne trobam molts d' exemples a la Biblia, desde l' *indutus est cilicio* de Jacob, quant li mostraren la túnica de son fill Juseph tota tacada de sanch, fins a les darreres planes del Nou Testament.

Dels primitius monjos cristians ni havia que no duyen més hábit qu' el *cilici*. D' aquí se doná 'l nom de *cilici* a altres objectes fets per mortificar el cos; axí es que s' anomena *cilici* un cinturó fet de pel o de serres aspres y respalloses que solen dur devall sos vestits, just demunt la carn, els relligiosos y altres persones qui 's volen mortificar en Jesu-Crist: també deym *cilici* a un textit de fil de ferro, que s' ajusta a diferents parts del cos, perque per poch moviment qu' es fassa s' afiquin dins la carn ses puntes.

Continuació, ó millor imitació d' aquells *sachs de penitencia*, o *cilicis* del hebreus y dels antichs cristians foren les *túniques* que començaren a dur en les processons de Setmana Santa.

Temps enrera solían anar a n' aquestes processons y a altres actes de penitencia, uns devots que s' anomenaven *disciplinants*, núus de cinta en

(1) En els inventaris dels sigles XV y XVI a Mallorca hi trobam sovint moltes pessas de vestir de *xamelot*.

amunt, qui pel carrer se daven bons cops de discines o s' açotaven forment fins que les espatles les ratjavén sanch.

L' origen d' aquesta mortificació s' atribueix a les predicacions de S. Antoni de Pádua, devers l' any 1225.

En aquesta práctica s' hi va mesclar qualche abús, que mogué al célebre Joan Gerson a escriure cuantre ella y a ne que devía voler posar remey S. Vicens Ferrer (2) quant establí, segons contan, qu' els disciplinants duguessen una túnica blanca y anassen cara tapada.

Devers l' any 1260 aparegueren també a Italia altres penitents que s' açotaven públicament d' una manera horrible. Anavan, lo mateix d' aquells, núus de cinta en amunt, el cap y la cara tapats perque no los coneguessen, ab una ma duyan una creu y ab s' altre unes corréctges, coma disciplines. S' açotaven per les espatles fins que duyen l' esquena tota plena de sanch y al mateix temps imploraven la misericordia de Deu cantant la passió y mort del Redentor. D' Italia s' extengué aqueixa costum per Alemania, Polonia y altres regions.

Ab aquesta penitencia s' hi mesclá poch a poch la superstició y fins y tot l' heregia. Deyan els disciplinants que nigú poría esser absolt de sos pecats si no feya aquella penitencia, y qu' ab ella bastava la confessió y absolució d' uns ab los altres, encara que fossen llechs o seglars; d' aquests errors ne vengueren altres que no foren menos graves y extravagants y per axò hagueren de prohibir aquelles penitencies ab excomunions y altres penes.

Aquestes supersticions tornaren comparexer l' any 1348 y 'l Papa Climent VI va publicar una Bulla cuantre elles comenant als Bisbes que aturassen aquells excessos: Restos d' aquells *disciplinants* devían esser els qui s' introduïren a algunes provincies d' Espanya y particularment a Mallorca, dels qui nos parla y als que descriu Moss. Joseph Rullán en sa Historia de Sóller, y dels que porem dar testimoni per haver vists a la Parroquia d' Andratx expedients criminals d' assassinats de disciplinants en el sigle XVII, essent el darrer de l' any 1684 (2). Segons se desprén de les declaracions encloses en aquests expedients, no anaven com aquells *disciplinants* núus de cinta en amunt, però mostraven tota l' esquena, puix duyen la camia tallada a darrera, alçada y ben composta ab doblechs, que se feyen cosir per tenirla subjecta par demunt les espatles (3), duguent tapat el cap y la cara, y per mitx del carrer, mentres acompanyaven la processó, se açotaven cruelment fins a quedar ab la esquena plena de sanch y cops blaus.

¡A pesar d' axò no tots ho feyan ab esperit de penitencia, sinó que 'n tenían vanidat y se proposaven demostrar sa valentia y el seu esforç admirable! Cuantre ells s' hagueren de publicar lleys qui les privassen, com les que 's llegexen en los títols XI y XII del llibre I de la *Novíssima Recopilació*, ab les que se maná que no 's permetessen els disciplinants, ni altres persones que donassen un espectacle consemblant, en les processons ni en les altres funcions relligioses.

Continuació o transformació dels antichs *sachs*, *cilicis* o *vestits de penitencia* son les túniques negres,

(2) El Dijous Sant a vespre d' aquest any en Jaume Estéva (a) *Talayé* matá d' una arcabussada en Jaume Bosch (a) *Garbí* qui anava cap a l' Iglesia per assistir a la processó vestit de disciplinant.

(3) En lo cuadro d' en Fortuny, titulat *La Vicaria*, s' hi veu una figura d' aquestes, captant ridiculament ab un bacinet.

ab collar blanc y cinturó y els vestits de *caperutxa*. Aquesta forma nova que mos vengué d' Italia y principalment de Roma, no ha sufert gayre variació; però s' ha de tenir en conta que com a vestits de penitencia y mortificació foren introduïts. Eran comuns, sense cap adorno, y cenyint la cinta ab una corda y anant peu descalç mostraven l' esperit de mortificació. (4) Entre nosaltres prenían el nom ben expresiu d' *açotants*. Fos que no s' acostumas açotarse per los carrers, o lo més provable, que quant fonch privat qu' axí ho fessen, per no perdre aquest acte de tant gran mérit, la piedad qu' es enginyosa ideás aquest altre medi, es lo cert que després de la processó, anaven els açotants a ca 'n *Coll*, nua casa d' aquí ahon ara es la plassa, y allá s' açotaven una bona estona, sense tenir més testimoni que 'l mateix Deu. D' aquí sens dupte prové l' adagi: *Cadescú a ca-seua y els açotants a en 'n Coll*.

Mes, els camvis e innovacions qu' a n' aquests hàbits, mal anomenats ja de penitencia, s' han anats introduint, per influencia de la moda unes vegades, altres per vanidat, qualche pich per esperit de corporació o de classe y sempre per tolerancia mal entesa de qui deuría impedirho, son tants y tan grossos, qu' es ben segur qu' avuy en día nigú sospitaría qu' aquests vestits tallats primerament, aquestes percintes y colls brodats d' or, aquests cinturons lluent, sabates xarolades y guants ajustats! duguent en les mans ¡llances! mocadors brodats d' escambray! y altres *adefesios*, fossen una continuació d' aquells *sachs aspres de cilicia* o *hàbits de penitencia* ab que 's vestían els juheus y cristians antichs, cuberts sos caps ab pols y cendra, en los actes de més dolor y affició.

Ha estat sempre irreconciliable per nosaltres, y creym que per tothom qui haja pensat qualche pich ab tal asunto, aquesta mescla sacro-profana, aquest embuy de penitencia y vanidat, aquest maridatge repugnant de *lujo* y de dolor....

¡Qué sería d' agradable per les persones intel·ligents y al mateix temps relligioses, que l' Autoritat que pertoca manás suprimir dels actes relligiosos els *mamarrachos* y extravagancies qu' hem notat, que tant desdiuen ab la veritat del fets, ab el sentit cristiá de nostro bon poble y sobre tot ab la piedad e il·lustració de nostron venerable clero!

JUAN BTA. ENSENYAT.

MAREVELLES DEL MON

DICTADES PER

RAMÓN LULL

VII

DE L' ENCARNACIÓ DEL FILL DE DEU

Felix, digué Blanquerna: devant un pagá, se disputaven un cristiá, un juheu y un sarrahí, de la encarnació del Fill de Deu. Lo juheu y el sarrahí negaven al cristiá l' encarnació, el cristiá la provava segons estes paraules. Manifesta cosa es que Deu ha creat lo mon, per esser conegut y estimat; en Deu hey ha grandesa, bondat, eternitat, poder, saviesa y voluntat. Per la bondat, ha volgut que 'l mon sia bò, y que bona cosa sia con-

(4) En la tela qui tapa el *nicho* de la Capella de La Sanch hi ha pintades dues caperutxes ajonellades ab actitud d' açotarse: duen casi tota l' esquena destapada y mostren la carn ja alterada per los aços. Deuen esser preses del natural, talment com anaven el temps que fou pintada la tela.

xer y amar á Deu; per la grandesa vol Deu, que sia la seua bondat, grandesa, eternitat, poder, saviesa y voluntat molt coneguda y amada; per l' eternitat vol Deu qu' els homos que l' amian y el conegan tengan una gloria sens fi; per lo poder vol Deu que sien veres totes aquelles coses, porque Deu pugua esser mes conegut y amat; per la saviesa vol Deu, que sien mes savis aquells homos que mes amen y conexen á Deu; y per la voluntat vol Deu que sien en via de veritat aquells homos que tenen major fe, y major merit y en que sia mes fortment significada la bondat y totes ses dignitats de Deu, que son gran virtud y noblesa, misericordia y justicia. Y la voluntat de Deu vol que aquells homos sien en via vera, qui mes amien á Deu y á ses virtuts y avorrescan los vicis.

Després d' axò, lo cristiá digué, que la major bondat que Deu pugua fer á s' homo es, qu' el fassa esser Deu en la persona del fill de Deu; y la major grandesa que pugua tenir s' homo, es, que sia una persona ab Deu, qui es infinita grandesa; y la major creació que la creatura pugua tenir es, que dur es temps que Deu; y lo major poder que l' homo pot tenir es que pugua esser una persona ab lo Deu Fill; y la major saviesa que creatura pugua tenir es que sapia ella mateixa esser una persona ab lo Fill de Deu y que sapia que tot quant es creat, es creat per ço qu' ella sia homo y Deu; y la major amor que creatura pugua tenir á Deu y á ella mateixa es amb esser una persona ab Deu; y axó mateix se segueix de virtud, de veritat de perfecció y de noblesa.

Encare digué lo cristiá: No hi ha homo mes ocasionat á conexer y amar á Deu, com un homo que sia Deu, y sia mort per esser conegut y amat Deu y porque sia redimit lo poble de Deu; y no hi ha poble que pugua esser mes obligat á conexer y amar á Deu qu' un poble que crega esser redimit y salvat per l' encarnació y passió d' un homo Deu.

Després d' aquesta semblansa, lo cristiá digué al pagá si naturalment se sentia moure mes á amar y conexer á Deu per les paraules qu' ell havia dites en la fe, que per les paraules qu' el juheu y el sarrahí havían dites de la seua fe y contra la fe dels cristians; porque si 'l pagá se 'n sentís mes escalfat del amor de Deu y mes illuminat de les obres de Deu per les seues paraules, que per les paraules del juheu y del sarrahí, convenqués de necessitat que ses paraules fossen veres; pues si fossen falses s' hauria de seguir que la bondat y grandesa de Deu y ses altres virtuts fossen á si mateixes y á ses obres, contraries, la qual contrarietat es impossible.

Longament pensá lo pagá en les paraules dels tres savis; y per les paraules del cristiá entengué, que Deu, per ço qu' era Deu y era homo participava mes fortment ab s' homo y ab totes ses criatures en bondat, grandesa, eternitat, poder, saviesa y voluntat, y axí de totes les virtuts de Deu, y porque no cregué les paraules del juheu y del sarrahí, se feu cristiá y desitjá amar y conexer y honrar á Deu. Mol agradá á n' en Felix la bella semblansa per la qual Blanquerna li prová l' encarnació del Fill de Deu, y fonch confirmat en la fe en que esser solia; y alabá á Deu qui tanta saviesa havia donada á Blanquerna, qui per semblanses responia y provava les questions qu' els homos li feyan; y per aquelles semblanses adoctrinava les gents en bones costums y en amar, honrar y conexer á Deu.

(Extractat per A. TRIAS).

¡Malahít joch!

Al Excm. D. Rafael Alvarez Sereix

Governador de Mallorca (*)

«Ben sopat, quant tocava la queda,
Ahí vespre m' anava á dormir,
Y vengué á treurerm de ca-meua
Per anar al Cassino, un amich.
¡No sabia qué era
lo joch malahít!

Ja guanyava un munt d'òr, y, de sopta,
La Fortuna 's girá contra mí.
Dexantmê furiós, mort d' angoxa,
Sens lo pa de m' esposa y mos fills.
¡Prou que sé qu' es, ara,
lo joch malahít!»

D' aquest modo un obrer, s' exclamava
Renegant de Cassinos y amichs,
Quant dins Palma, sens frê s' hi jugava
Riguent s' en de la Guardia civil.

¡Gracies sien dades
Al qui ho ha svehit!

B. FERRÁ.

CRONICÓ

Día 6.—Jura el nou ministeri format p' en Sagasta. Hi entre de ministre de Guerra el nostro paísá General Weyler.

—Es vengut de Mahó y surtit avuy Mateix cap á Valencia el Bisbe Sr. Castellote.

Día 7.—Dimiteixen son correch respectiu el Sr. Governador y Alcalde de Palma.

Día 8.—En es *Centro Militar*, el Comandant D. Ricardo Burguete dona una conferenci sobre l' *Historia de les Balears*.

Día 10.—A Sta. Catalina mor una dona repentinament.

—Temps revoltós; brusques y vent.

—Eleccions de diputats provincials en els districts de Palma, Inca é Ivissa. Se presentan candidats de tot coló, manco carlistes. No hi ha hagut res de *renou*.

—Es Govern accepta sa dimisió de s' Alcalde de Palma y nombra á D. M. Enrich Lladó.

—Bregues y ferits en es carré de S. Martí.

Día 11.—Sa *Gazeta* de Madrit publica es nombrament del nou Governador de ses Balears D. Salvador Naranjo. També du els de Governadors de Jaén y Canaries á favor dels nostros paisans D. Miquel Socias y D. Bernat Amer.

—Alguns amichs particulars del Governador Sr. Alvarez l' obsequian ab un diná de despedida á *Cas Catalá*.

Día 12.—Es temps va remolest: prop de mig-día ha fet calabruix y aygo forta.

—Brega á sa Porta des Moll entre un *punxa* y un *quidam* qui volia entrá un animal de ploma sensa *dret* ni *consentiment* de son amo. Es públich, com de costum, se posá á favor des *matutero*.

Día 13.—Mos escriuen de Pòrtol, qu' ha están abundós el fruyt qu' han tret aquells pacífichs feligresos, de sa Missió dels PP. de S. Vicens de Paúl. Es de notar que per primera vegada fou exposat solemnement Nostr' Amo.

(*) Llegida en la vetlada del *Cercle d' Obrers Catòlics*, de Palma, el día de Sant Joseph.

OBJECTES Y ROBES D' IGLESIA

BAZAR de D. Juan Montaner
Carrer del Sindicat, números, 2 á 10

LA BALEAR

Fábrica de Rejoles de ciment
y altres peses aplicables á la construcció

~ ~ ~ D. Miquel Farr ~ ~ ~

Hostals núm. 38—PALMA

LA INDUSTRIAL

Gran Bazar de mobiliari artístich, tapizería, cristalería, objectes decoratius, etc. etc.—Enfront del Carrer de Sant Nicolau, entre el *Pas d' en Quint* y la *Costa d' en Brossa*.

PRÈUS ECONÓMICHS

LA ROQUETA

DE

D. Pere A. Cebre

Fábrica de tota classe de cerámiques artístiques y de retjoles vernisades y altres objectes ornamentaris y de profit per la construcció d' edificis.—Despatx, carrer de San Miquel.

PLANS Y PROYECTES

D' ARQUITECTURA RELIGIOSA
BARTOMEU FERRÁ, Mestre d' Obres
Carré de Muntaner—10—estudi

Casa Grandia Hospedaje para Rdos. Sacerdotes y demás personas católicas, desde 3 pesetas diarias en adelante.

PUNTO EL MÁS CÉNTRICO

Baños Nuevos, 12--2.º--2.º—BARCELONA

FÁBRICA ANTIGA DE GAS

Sa que mos dugué sa millora d' aquesta llum tan cómoda y neta.

Sa que l' any 1857 triunfá dels seus competidors á sa subasta, porque va fé una rebaixa en el preu de s' alumbrat publich, que aventatjava emb' un 23 per cent s' oferta que els altres feyan.

Y sempre ha cumplit tots els seus compromisos.

Sa que en 40 anys may meresqué de s' Ajuntament sa mes petita amonestació.

Y conta ab sos mes principals centres de consum.

Y de cada día reb mostres de simpatía des publich.

Sa que ven es gas mes barato y ofereix mes ventatjes als seus parroquians.

OFICINAS: Portella, 16.

Gran Establecimiento Nuevo de S. José

~ ~ ~ DE ~ ~ ~

IGNACIO FIGUEROLA

BRONDO esquina BORNE

Gran rebaja de precios por final de temporada

CAPAS confeccionadas.

PAÑOS para capas.

» » vestido.

Gergas en todas clases y colores.

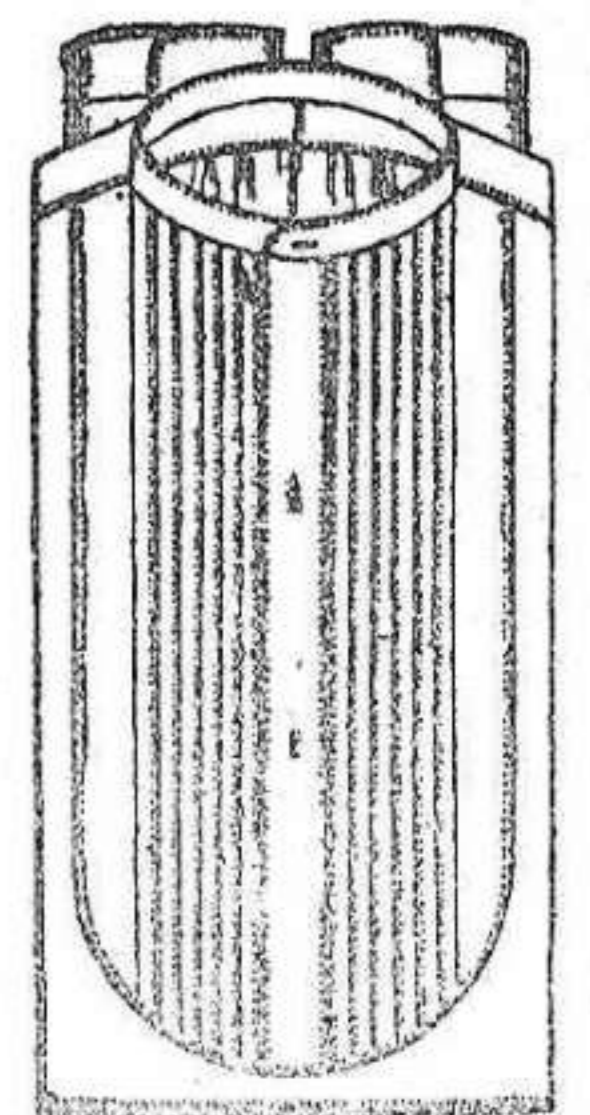
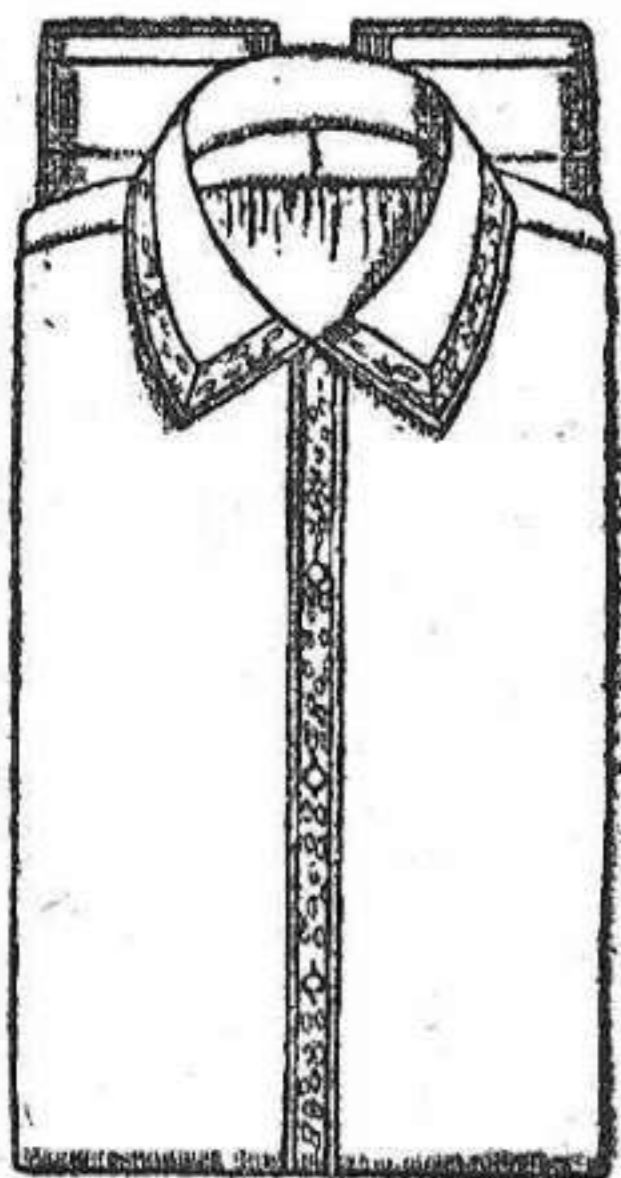
GENEROS de algodón, novedad para vestidos de Señora.

ALFOMBRAS, Tapicerías, yutes y stors.

Camisería—Corbatería.—Paraguas—Bisutería.

ESPECIALIDAD EN TELAS BLANCAS

Ojo—Venta de retazos—Ojo

DEVOCIONARIS

hermosos y de tota casta, á sa tenda d' articles d' escriptori den Jusep Mir
Cadena de Cort núm. 11 y carré des Fideus núms. 1 y 3

Imprenta de José Mir—1901